

Верховний
Суд

Дайджест

правових позицій судової палати для
розгляду справ про банкрутство КГС ВС

(актуальна судова практика у справах про
неплатоспроможність фізичних осіб)

4/2025

Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень – серпень 2025 року

Перелік уживаних скорочень

ГПК України – Господарський процесуальний кодекс України

Закон про банкрутство – Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

КУзПБ – Кодекс України з процедур банкрутства

ПК України – Податковий кодекс України

ЦК України – Цивільний кодекс України

ЗМІСТ

Щодо залишення без розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку із систематичною неявкою боржника на вимогу суду в підготовче судове засідання.....	4
Щодо відсутності підстав для відмови боржнику у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність через неточну та неповну інформацію в його декларації про майновий стан	5
Щодо грошових вимог за позикою, наданою фізичною особою	6
Щодо визнання грошових вимог кредитора до боржника, які обґрунтовані судовим рішенням про стягнення позичених коштів.....	7
Щодо фраздаторності правочину з передачі нерухомого майна, яке належить на праві спільної сумісної власності боржнику і його дружині, до статутного капіталу товариства та його витребування	8
Щодо відсутності у кредитора права заявляти в межах позову про недійсність правочину вимогу про витребування (повернення) майна на користь боржника	9
Щодо визнання безнадійним та списання відповідно до частини другої статті 125 КУзПБ податкового боргу боржника.....	10
Щодо незатвердження судом плану реструктуризації боргів боржника, який не містить усіх визнаних вимог кредиторів	11
Щодо неможливості затвердження плану реструктуризації боргів боржника без його схвалення заставним кредитором.....	12
Щодо визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів	13
Щодо виключення зі складу ліквідаційної маси майна, яке є єдиним місцем проживання сім'ї боржника....	14
Щодо затвердження плану реструктуризації боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з його виконанням, однак без врахування вимог конкурсного кредитора	15
Щодо закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі частини сьомої статті 123 КУзПБ	16

Щодо закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі частини одинадцятої статті 126 КУзПБ..... 17

Щодо залишення без розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку із систематичною неявкою боржника на вимогу суду в підготовче судове засідання

Положеннями КУзПБ такий процесуальний наслідок, як залишення заяви про відкриття провадження у справі без розгляду, передбачено лише у випадку відкликання заявником зазначеної заяви.

Водночас у випадках, коли процесуальні правовідносини неплатоспроможності не регулюються спеціальними положеннями КУзПБ, слід застосовувати субсидіарно загальні положення ГПК України, якими передбачені відповідні підстави та наслідки.

У разі зобов'язання на підставі статті 121 ГПК України відповідною ухвалою суду заявника до явки у судове засідання безпосередньо до приміщення суду, навіть маючи докази поважності причин неявки позивача, суд повинен залишати подану заяву боржника без розгляду, оскільки саме такі процесуальні наслідки передбачені ГПК України.

Ініціювавши питання про відкриття провадження у справі про свою неплатоспроможність, заявник насамперед повинен активно використовувати визначені законом процесуальні права, здійснювати їх з метою, з якою вони надані. Реалізація особою процесуальних прав невіддільна від виконання нею процесуального обов'язку щодо сприяння встановленню в судовому процесі дійсних обставин у справі задля отримання правосудного судового рішення.

Отже, з моменту подання до суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність в особи, яка звернулась із цією заявою, виникають додаткові процесуальні обов'язки, незважаючи на наявність представника.

У підготовчому засіданні суд, зокрема, встановлює особу заявника, досліджує оригінали документів, які стосуються заявника. При цьому встановлення особи боржника (заявника) та роз'яснення йому наслідків дій є невід'ємною частиною розгляду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність з огляду на специфіку проведення відповідної судової процедури.

Одним із прав, які надаються учасникам справи, є право брати участь у судовому засіданні, якщо інше не визначено законом (пункт 2 частини першої статті 42 ГПК України). Однак це право не є абсолютним, оскільки учасники зобов'язані з'являтися в судове засідання за викликом суду, якщо їх явка визнана судом обов'язковою (пункт 3 частини другої статті 42 ГПК України).

Згідно із частинами першою – третьою статті 197 ГПК України учасники справи за їхнім клопотанням мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду за умови наявності у суді відповідної технічної можливості, про яку суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі, крім випадків, коли явка цього учасника справи в судове засідання визнана судом обов'язковою.

Якщо боржник не надав належних доказів у справі й особистих пояснень у судових засіданнях, порушив обов'язок особисто брати участь у судових засіданнях після неодноразово визнаної судом обов'язкової особистої явки, що виключає належне встановлення судом обставин справи й саму можливість провадження у справі про неплатоспроможність, настають правові наслідки у вигляді залишення заяви боржника про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність без розгляду у зв'язку із систематичною його неявкою на вимогу суду в підготовче судове засідання.

Детальніше з текстом постанови від 13.08.2025 у справі № 903/901/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129714486>.

Щодо відсутності підстав для відмови боржнику у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність через неточну та неповну інформацію в його декларації про майновий стан

Декларація про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність є документом, що заповнюється та подається боржником для розкриття перед судом і кредиторами свого реального майнового стану та дослідження питання можливості реструктуризації боргів. Декларація про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність повинна відповідати принципам повноти та достовірності. Порушення цих принципів може свідчити про недобросовісність або необачність боржника. Законодавець, встановлюючи обов'язковість надання суду декларації про майновий стан боржника у справі про неплатоспроможність, передбачив можливість подання виправленої декларації.

За змістом пункту 11 частини третьої статті 116, пункту 1 частини сьомої статті 123 КУзПБ законодавець визначив певну послідовність дій учасників у справі про неплатоспроможність фізичної особи, а саме: боржник подає суду декларації; керуючий реструктуризацією перевіряє надані боржником декларації та виявляє наявність у них неповної та/або недостовірної інформації, а у випадку підтвердження такого факту за результатом перевірки повідомляє боржника у формі відповідного звіту; отримавши звіт керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларацій, боржник упродовж семи днів (з дати отримання звіту) має право подати суду виправлену декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника і членів його сім'ї з урахуванням наданих керуючим реструктуризацією зауважень.

Отже, керуючий реструктуризацією здійснює перевірку декларації боржника, оформлює висновки за результатами проведеної перевірки та в разі виявлення ним неповної та/або недостовірної інформації про майно, доходи та витрати боржника і членів його сім'ї обов'язково доводить її до відома боржника, в результаті чого в нього виникає право виправити декларацію в строк, встановлений законом.

Тому, якщо подана боржником декларація про його майновий стан має неточну та неповну інформацію, це не є підставою для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, оскільки боржник має передбачену законодавцем можливість виправити декларацію після перевірки її керуючим реструктуризацією.

Відповідно до частини першої статті 119 КУзПБ у підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, з'ясовує наявність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, а також вирішує інші питання, пов'язані з розглядом заяви.

Розглядаючи заяву боржника в підготовчому засіданні, суд з урахуванням положень частини третьої статті 13, статей 74, 76, 77 ГПК України повинен перевірити відповідність поданої заяви вимогам до її форми та змісту, встановленим статтею 116 КУзПБ, та з'ясувати на підставі поданих боржником доказів наявність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, визначених частиною другою статті 115 КУзПБ.

За приписами частини третьої статті 119 КУзПБ суд за наслідками підготовчого засідання може вчинити одну із таких процесуальних дій: відкрити провадження у справі про неплатоспроможність у разі підтвердження однієї з підстав відкриття провадження у справі, встановлених частиною другою статті 115 КУзПБ, та відповідності заяви вимогам статті 116

КУзПБ, а за їх відсутності – відмовити у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність з підстав, визначених частиною четвертою статті 119 КУзПБ.

Частиною четвертою статті 119 КУзПБ визначено, що господарський суд постановляє ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність, якщо: 1) відсутні підстави для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність; 2) боржник виконав зобов'язання перед кредитором (кредиторами) у повному обсязі до підготовчого засідання суду; 3) боржника притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності за неправомірні дії, пов'язані з неплатоспроможністю; 4) боржника визнано банкрутом протягом попередніх п'яти років.

Наведений перелік підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність є вичерпним та розширеному тлумаченню не підлягає, оскільки зазначена норма за ступенем визначеності є абсолютно визначеною, що свідчить про встановлення законодавцем вичерпного переліку підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність.

Тобто на стадії підготовчого засідання у справі судом надається оцінка відповідності поданої заяви боржника за формою та змістом вимогам статей 115, 116 КУзПБ і наявності підстав для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність за частиною четвертою статті 119 КУзПБ, за відсутності яких суд зобов'язаний відкрити провадження у справі.

Детальніше з текстом постанови від 14.08.2025 у справі № 917/2378/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129576785> (також див. постанову від 14.08.2025 у справі № 907/96/25).

Щодо грошових вимог за позикою, наданою фізичною особою

Визнання господарським судом вимог певного кредитора породжує відповідні правові наслідки, що впливають на права інших кредиторів цього боржника в процедурі банкрутства.

У зазначеній категорії справ існує ризик обопільної недобросовісної поведінки певного кредитора та боржника щодо створення фіктивної (неіснуючої, штучної) заборгованості за борговою розпискою задля збільшення кількості голосів кредитора на зборах кредиторів та можливості впливу на саму процедуру банкрутства, зокрема й у питанні формування та реалізації ліквідаційної маси боржника, що, зрештою, впливатиме на обсяг задоволених вимог.

До розгляду таких грошових вимог заявника має бути беззаперечно застосований підвищений стандарт доказування, грошові вимоги підлягають ретельній перевірці судом з використанням засобів доказування, передбачених ГПК України, в тому числі й інших, не первинних документів, складання яких встановлено законодавством або є загальноприйнятим за звичаями ділового обороту.

Тож, аби унеможливити визнання господарським судом штучної (неіснуючої, фіктивної) кредиторської заборгованості до боржника, на кредитора – фізичну особу як заявника грошових вимог, що підтверджуються борговою розпискою, покладається обов'язок підвищеного стандарту доказування в разі виникнення вмотивованих сумнівів сторін у справі про банкрутство юридичної особи щодо обґрунтованості вимог такого кредитора.

У разі вмотивованих сумнівів щодо реальності (дійсності) названої заборгованості обґрунтування грошових вимог до боржника самим лише договором позики та/або борговою розпискою у справі про банкрутство може бути недостатньо.

Необхідним у такому випадку має бути також документальне підтвердження джерел походження коштів, наданих фізичною особою в позику, факту та напрямків їх використання позичальником (боржником тощо), подання інших додаткових доказів наявності між кредитором (позикодавцем) та боржником (позичальником) зобов'язальних правовідносин за відповідним договором позики.

Тобто, не досліджуючи дійсності відповідного правочину, що виходить за межі предмета розгляду заяви кредитора з грошовими вимогами до боржника, господарський суд у справі про банкрутство (неплатоспроможність), вирішуючи питання про належне документальне підтвердження кредиторських вимог за договором позики, водночас може надати правову оцінку реальності (дійсності) таких зобов'язань на підставі інших доказів, що підтверджують / спростовують фінансову спроможність кредитора щодо надання відповідної позики.

Унаслідок ненадання кредитором сукупності необхідних доказів для обґрунтування своїх вимог, зокрема щодо підтвердження реальності грошового зобов'язання, господарський суд, залежно від встановлених обставин, правової природи та змісту правовідносин між кредитором та боржником, може відмовити у визнанні таких вимог у справі про банкрутство (неплатоспроможність фізичної особи).

Тому для виконання передбачених статтею 2 ГПК України завдань господарського судочинства, виконання яких здійснюється з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів на засадах, зокрема, неприпустимості зловживання процесуальними правами, суди мають ех офіціо правильно кваліфікувати вимоги кредиторів, дослідивши обставини й надавши оцінку доказам та обставинам:

- щодо спроможності зазначених кредиторів позичити відповідні кошти боржнику та джерел їхнього походження;
- щодо напрямів використання позичальником коштів, позичених у кредиторів, а також причин їх неповернення позичальником кредиторам.

Детальніше з текстом постанови від 01.07.2025 у справі № 910/13476/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128775972> (також див. постанови від 05.08.2025 у справі № 903/329/24 (903/856/24), від 14.08.2025 у справі № 904/5467/23).

Щодо визнання грошових вимог кредитора до боржника, які обґрунтовані судовим рішенням про стягнення позичених коштів

Відповідно до статті 129-1 Конституції України, «судове рішення є обов'язковим до виконання».

Вислів «є обов'язковим до виконання» означає, що рішення суду є обов'язковим до виконання тими особами чи органами, які за судовим рішенням зобов'язані вчинити певні дії (сплатити гроші, передати майно тощо).

Отже, судове рішення є обов'язковим до виконання відповідачем, щодо якого воно винесене.

Утім, інша сторона у справі – позивач не зобов'язана виконувати судове рішення, ухвалене на її користь. Зокрема, позивач має право не ініціювати порушення виконавчого провадження, а якщо боржник добровільно запропонує виконання, може не прийняти його.

Випадки обов'язковості судового рішення для сторін у справі слід відрізнити від випадків, коли прийняття судового рішення є тим юридичним фактом, з яким (безпосередньо або сукупно з іншими юридичними фактами юридичного складу) закон пов'язує виникнення певних обов'язків в інших осіб чи органів, посадових осіб, зокрема щодо виконання судового рішення.

Водночас слід мати на увазі, що для виникнення подібних обов'язків в інших осіб чи органів, посадових осіб є спеціальна на це вказівка закону.

З викладеного випливає, що судові рішення, ухвалені судами на користь певних кредиторів проти боржника, не є обов'язковими ані для інших кредиторів, ані для суду, який розглядає справу про банкрутство.

При цьому суд, який розглядає справу про банкрутство, не зв'язаний судовими рішеннями, ухваленими судами проти боржника, а тому може відхилити вимоги, підтверджені судовим рішенням.

Посилання на рішення суду, яке набрало законної сили, про стягнення з боржника на користь кредитора заборгованості за оспорюваним у межах справи про банкрутство договором не заважає розгляду таких заперечень, адже у справі про банкрутство беруть участь особи, які не брали участі у розгляді справи в позовному провадженні, та вирішуються питання, які не були предметом розгляду під час позовного провадження (зокрема пов'язані із застосуванням спеціальних підстав визнання правочину недійсним).

Наведене не стосується законодавчо визначеного обов'язку доведення безспірності грошових вимог кредитора, який ініціює провадження у справі про банкрутство.

Під час розгляду заявлених до боржника грошових вимог конкурсних кредиторів (окрім кредиторів, які ініціюють провадження у справі про банкрутство) рішення юрисдикційного органу, до компетенції якого віднесено вирішення такого спору, не є обов'язковим, а за його наявності оцінюється судом поряд з іншими доказами, а саме первинними документами (угодами, накладними, рахунками, актами виконаних робіт тощо), що свідчать про цивільно/господарсько-правові відносини сторін та підтверджують заборгованість боржника перед кредитором.

Крім того, судове рішення, ухвалене у справі, за жодних обставин не може бути протиставлене особі, яка не брала участі у цій справі.

Тож під час розгляду кредиторських вимог до боржника, за наявності заперечень проти цих вимог учасників у справі про банкрутство, які не брали участі у розгляді судової справи за позовними вимогами до боржника, суд не може обмежитися лише наявністю судового рішення про стягнення з боржника коштів, а має дослідити фінансову спроможність кредитора надати позику боржникові.

Детальніше з текстом постанови від 03.07.2025 у справі № 904/5467/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128721749>.

Щодо фраздаторності правочину з передачі нерухомого майна, яке належить на праві спільної сумісної власності боржнику і його дружині, до статутного капіталу товариства та його витребування

Документ, який сторони справи називають актом приймання-передачі, може як підтверджувати певні факти та бути документом первинного бухгалтерського обліку, так і мати ознаки правочину, тобто бути спрямованим на набуття, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків.

Установлення правової природи акта приймання-передачі – це дослідження змісту такого акта й інших доказів, наявних в матеріалах справи. Отже, суд досліджує акт у кожному конкретному випадку, надає йому оцінку залежно від того, чи підтверджує він волевиявлення сторін, чи має він юридичні наслідки, і робить висновок щодо того, чи є акт правочином, та щодо ефективного способу захисту.

Передача майна до статутного капіталу ТОВ його засновницею (учасницею) є комплексом дій, вчинених відповідними особами з метою передачі майна до статутного капіталу ТОВ, і результатом їх вчинення є правочин, оформлений актом, який підтверджує волевиявлення сторін на передання майна від засновника (учасника) господарського товариства до статутного капіталу такого товариства, а також має відповідні юридичні наслідки – перехід майна у володіння ТОВ. Тому він може бути оспорений і визнаний недійсним у порядку, передбаченому статтею 215 ЦК

України, тобто оспорення / визнання недійсним акта є, по суті, оспоренням / визнанням недійсним відповідного правочину.

Водночас позовна вимога про визнання виконаного / частково виконаного правочину недійсним може бути ефективним способом захисту цивільних прав лише в разі, якщо вона поєднується з позовною вимогою про застосування наслідків недійсності правочину, зокрема про стягнення коштів на користь позивача, витребування майна з володіння відповідача. Окреме заявлення позовної вимоги про визнання виконаного / частково виконаного договору недійсним без вимоги про застосування наслідків його недійсності не є ефективним способом захисту, бо не спричиняє поновлення майнових прав позивача.

Приписи статті 369 ЦК України та статей 65, 67 СК України обмежують права іншого з подружжя у відчуженні спільного подружнього майна, оскільки узалежнюють правомочності одного з подружжя на відчуження майна від наявності належним чином оформленої згоди іншого з подружжя на таке відчуження. Відсутність такої згоди свідчить про відсутність повноважень в одного з подружжя (відчужувача) на відчуження подружнього майна. У таких випадках відсутня воля власника спільного майна, на боці якого виступають обидва співвласники (подружжя), на вчинення правочину.

З огляду на положення частини четвертої статті 369 ЦК України та частини другої статті 65 СК України укладення одним із подружжя договору (правочину) щодо розпорядження спільним майном без згоди другого з подружжя може бути підставою для визнання такого договору (правочину) недійсним, однак лише в тому разі, якщо суд встановить, що третя особа (контрагент за таким договором) діяла недобросовісно, зокрема знала чи за обставинами справи не могла не знати про те, що майно належить подружжю на праві спільної сумісної власності і той з подружжя, хто укладає договір, не отримав згоди на це другого з подружжя.

Тож передача дружиною боржника на підставі акта нерухомого майна, яке належить до спільної сумісної власності, до статутного капіталу ТОВ за відсутності письмової згоди боржника на його відчуження, а також за обставин наявності на момент вчинення таких дій у боржника як другого з подружжя невиконаних грошових зобов'язань перед кредиторами та звернення його до господарського суду із заявою про неплатоспроможність містить ознаки фродаторності. Тобто майно було виведено зі спільної сумісної власності задля недопущення включення його частини до ліквідаційної маси та здійснення за його рахунок повного або часткового погашення вимог кредиторів.

Наведені обставини, а також спростування презумпції добросовісності набувача прав на таке майно свідчать про наявність правових підстав для задоволення вимог керуючого реалізацією про визнання недійсним акта та витребування майна із чужого незаконного володіння ТОВ.

Детальніше з текстом постанови від 17.07.2025 у справі № 916/2762/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128965570>.

Щодо відсутності у кредитора права заявляти в межах позову про недійсність правочину вимогу про витребування (повернення) майна на користь боржника

Частиною третьою статті 42 КУзПБ закріплено реституційні наслідки недійсності відповідних правочинів, укладених боржником, тобто спеціальну форму відновлення становища, що існувало до порушення, сутність якої полягає в поверненні сторін правовідношення у стан, який передував вчиненню певної протиправної дії. Реституція може поставати як реституція володіння (повернення кожною із сторін недійсного правочину того, що вони за ним отримали) або ж як компенсаційна реституція відшкодування (в грошовій чи негрошовій формі) вартості одержаного в разі неможливості його повернення в натурі.

9 Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень – серпень 2025 року

Однак зазначений зобов'язальний спосіб захисту права власності може застосовуватися лише до сторони недійсного правочину. Зокрема, повернення майна, отриманого за недійсним правочином, у порядку реституції може здійснюватися лише в тому випадку, якщо на момент вирішення відповідного питання воно перебуває в тієї сторони недійсного правочину, якій було передано. Такий спосіб захисту не може бути застосований як підстава позову про повернення майна, переданого на виконання недійсного правочину, яке було відчужене третій особі.

Частина перша статті 42 КУзПБ передбачає підстави та суб'єктів ініціювання оспорення відповідних правочинів, частиною третьою цієї статті також врегульовані реституційні наслідки недійсності таких правочинів. Проте зазначена стаття не регулює питання вирішення спорів між боржником та особами, які не є сторонами укладеного з боржником правочину, а набули таке майно внаслідок його подальшого відчуження.

Тому не підлягає задоволенню вимога про витребування майна з посиланням на частину третю статті 42 КУзПБ від особи, яка не є стороною визнаного недійсним договору, та до неї не можуть бути застосовані передбачені цією нормою реституційні наслідки.

У разі встановлення обставин перебування проданого за недійсним правочином майна в третьої особи (яка не є стороною недійсного правочину) для витребування такого майна має бути застосований речово-правовий спосіб захисту, передбачений статтями 387, 388 ЦК України.

На відміну від банкрутства юридичної особи, у разі визнання банкрутом боржника – фізичної особи вводиться процедура погашення боргів боржника, яка застосовується з метою задоволення вимог кредиторів за рахунок реалізації майна банкрута. Відповідно, під час такої процедури арбітражний керуючий виконує повноваження керуючого реалізацією (стаття 1, частина друга статті 6, частина перша статті 130 КУзПБ).

Книга п'ята КУзПБ не містить норм, які б передбачали такі особливості провадження у справі про неплатоспроможність, як надання кредиторам боржника – фізичної особи права (повноважень) звертатися з певними позовами (зокрема віндикаційними) в інтересах боржника.

Водночас відповідно до частин четвертої, п'ятої статті 131 КУзПБ з моменту визнання боржника банкрутом розпорядження всіма правами щодо майна, включеного до складу ліквідаційної маси, здійснює керуючий реалізацією від імені боржника. З моменту визнання боржника банкрутом і до винесення судового рішення про закриття процедури банкрутства реєстрація переходу права власності від / до боржника та обтяжень майна боржника, включаючи нерухоме майно і цінні папери, що існують в бездокументарній формі, відбувається лише на підставі заяви керуючого реалізацією.

Аналіз положень КУзПБ свідчить, що правові наслідки визнання фізичної особи, в тому числі фізичної особи – підприємця, банкрутом полягають в обмеженні під час провадження у справі про неплатоспроможність її повноважень розпорядження всіма правами щодо майна, включеного до складу ліквідаційної маси, які переходять до керуючого реалізацією.

Тож право звернення з позовом про витребування майна з володіння третіх осіб (які не є сторонами договору) належить боржнику як його власнику та керуючому реалізацією у справі про неплатоспроможність.

Якщо особа у справі про неплатоспроможність боржника виступає в процесуальному статусі кредитора, а не керуючого реалізацією, то вона не може бути визнана належним позивачем щодо позовної вимоги про витребування майна з володіння третьої особи на користь боржника, що є підставою для відмови в задоволенні позовної вимоги.

Детальніше з текстом постанови від 21.08.2025 у справі № 910/987/23 (910/16904/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129742807>.

Щодо визнання безнадійним та списання відповідно до частини другої статті 125

КУзПБ податкового боргу боржника

Системний аналіз частин першої, третьої статті 125 КУзПБ дає підстави для висновку про те, що цим Кодексом визначено перелік боргів, які не підлягають реструктуризації і повне погашення яких є імперативною умовою для затвердження господарським судом плану реструктуризації.

Водночас частиною другою статті 125 КУзПБ визначено наслідки відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника та початку процедури реструктуризації боргів боржника щодо податкового боргу, який виник протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника.

Такими наслідками, зокрема, є визнання податкового боргу безнадійним та його списання. При цьому інших умов, окрім наявності провадження у справі про неплатоспроможність та виникнення податкового боргу протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, зазначеним Кодексом не передбачено.

Відповідно до підпункту 14.1.175 пункту 14.1 статті 14 ПК України податковий борг – це сума узгодженого грошового зобов'язання, несплаченого платником податків у встановлений цим Кодексом строк та непогашеної пені, нарахованої у порядку визначеному цим Кодексом.

Згідно з абзацом першим пункту 57.3 статті 57 ПК України у разі визначення контролюючим органом грошового зобов'язання платник податків зобов'язаний сплатити нараховану суму грошового зобов'язання протягом 10 робочих днів, що настають за днем отримання податкового повідомлення-рішення, крім випадків, коли протягом такого строку такий платник податків починає таке оскарження.

Пунктом 56.15 статті 56 ПК України встановлено, що скарга, подана із дотриманням строків, визначених абзацом першим пункту 56.3 статті 56 цього Кодексу, зупиняє виконання платником податків грошових зобов'язань, визначених у податковому повідомленні-рішенні, на строк від дня подання такої скарги до контролюючого органу до дня закінчення процедури адміністративного оскарження.

Абзацом четвертим пункту 56.18 статті 56 ПК України визначено, що при зверненні платника податків до суду з позовом щодо визнання протиправними та/або скасування рішення контролюючого органу грошове зобов'язання вважається неузгодженим до набрання судовим рішенням законної сили.

Пунктом 102.4 статті 102 ПК України передбачено, що в разі якщо грошове зобов'язання нараховане контролюючим органом до закінчення строку давності, визначеного у пункті 102.1 цієї статті, податковий борг, що виник у зв'язку з відмовою в самостійному погашенні такого грошового зобов'язання, може бути стягнутий протягом наступних 1095 календарних днів з дня виникнення податкового боргу. Якщо платіж стягується за рішенням суду, строки стягнення встановлюються до повного погашення такого платежу або визначення боргу безнадійним.

Тож, вирішуючи питання про списання всього податкового боргу як безнадійного, суди мають ретельно дослідити обставини оскарження боржником податкових повідомлень-рішень у строки, передбачені статтею 57 ПК України, визначити конкретні дати, з яких відповідні зобов'язання вважаються узгодженими у розумінні ПК України, оскільки ці обставини безпосередньо впливають на встановлення дати набуття грошовими зобов'язаннями, які ними було визначено, статусу податкового боргу, та чи охоплюються вони поняттям боргів, що виникли протягом трьох років до дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника.

Детальніше з текстом постанови від 29.07.2025 у справі № 914/1559/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129244589>.

Щодо незатвердження судом плану реструктуризації боргів боржника, який не містить усіх визнаних вимог кредиторів

Особливістю судової процедури реструктуризації боргів боржника є затвердження плану реструктуризації боргів боржника, метою розроблення якого є відновлення платоспроможності боржника. Основними завданнями зборів кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника є, зокрема, розгляд проекту плану реструктуризації боргів боржника, прийняття рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про звернення з клопотанням до господарського суду про перехід до процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність (частина перша статті 124, пункти 2, 3 частини другої статті 123 КУзПБ).

Тож метою і завданням процедури реструктуризації боргів є забезпечення розгляду кредиторами розробленого боржником проекту плану реструктуризації боргів для відновлення його платоспроможності. Розроблення боржником такого документа є закономірними очікуваннями кредиторів як в частині розгляду, так і в частині фактичного погашення вимог в межах процедури.

Розроблення проекту плану реструктуризації має відбуватися відповідно до вимог статті 124 КУзПБ, зокрема, щодо форми і змісту проекту плану. Це дасть можливість зборам кредиторів оцінити перспективу відновлення платоспроможності боржника і прийняти рішення про його схвалення та подання на затвердження господарському суду або відхилення і прийняття рішення про перехід до процедури погашення боргів.

У разі поданні до господарського суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність обов'язком боржника є складення реального (виконуваного) проекту плану реструктуризації, який після розгляду господарським судом грошових вимог та формування реєстру кредиторів розробляється, уточнюється та погоджується з кредиторами.

Таким чином, збори кредиторів наділені правом уточнювати та погоджувати план реструктуризації боржника після розгляду господарським судом всіх грошових вимог та формування реєстру кредиторів.

Господарський суд зобов'язаний затвердити план реструктуризації боргів боржника, якщо такий план схвалений кредиторами та боржником (частина десята статті 126 КУзПБ).

Водночас суд повинен проаналізувати зміст плану реструктуризації на відповідність положенням статті 124 КУзПБ через призму його обґрунтованості та узгодженості із самою природою реструктуризації, дослідити причини незгоди кредитора з таким планом та його умовами.

У разі якщо зміни до плану реструктуризації боргів боржника з включенням до нього визнаних судом грошових вимог ще одного кредитора не були погоджені зборами кредиторів, а погоджений ними раніше план реструктуризації не містить вимог усіх визнаних кредиторів, що суперечить положенням КУзПБ, суд відмовляє у його затвердженні відповідно до частини восьмої статті 126 КУзПБ.

Детальніше з текстом постанови від 02.07.2025 у справі № 924/623/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128816036>.

Щодо неможливості затвердження плану реструктуризації боргів боржника без його схвалення заставним кредитором

У разі реалізації в процедурі реструктуризації боргів майна боржника, яке є предметом забезпечення, план реструктуризації боргів має передбачати позачергове задоволення вимог

кредитора за зобов'язаннями, які таке майно забезпечує. Кошти, що залишилися після реалізації майна боржника, яке є предметом забезпечення, спрямовуються на задоволення вимог кредиторів згідно із затвердженим господарським судом планом реструктуризації боргів у черговості, визначеній КУзПБ.

За правилами частини п'ятої ст. 123 КУзПБ рішення про схвалення плану реструктуризації боргів приймається конкурсними та забезпеченими кредиторами окремо. План реструктуризації боргів та зміни до нього вважаються схваленими, якщо їх підтримали всі забезпечені кредитори та не менше 50 відсотків конкурсних кредиторів.

Отже, якщо на розгляд кредиторів поданий план реструктуризації, то він має бути схвалений конкурсними кредиторами та окремо – забезпеченим кредитором.

Затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника без врахування права забезпеченого кредитора задовольнити свої вимоги за рахунок заставного майна як у процедурі банкрутства, так і поза нею, з наданням переваги незабезпеченим інтересам конкурсних кредиторів та інтересам боржника над безумовним, пріоритетним правом забезпеченого кредитора, є фактичним скасуванням іпотеки майна та порушенням права забезпеченого кредитора.

Детальніше з текстом постанови від 08.07.2025 у справі № 911/93/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129113455>.

Щодо визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів

Частиною одинадцятою статті 126 КУзПБ встановлено, що в разі якщо протягом трьох місяців з дня постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність і введення процедури реструктуризації боргів боржника до господарського суду не поданий погоджений боржником і схвалений кредиторами план реструктуризації боргів боржника, господарський суд має право прийняти рішення про визнання боржника банкрутом і відкриття процедури погашення боргів боржника відповідно до цього Кодексу або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

Наведена норма кореспондується із частиною першою статті 130 КУзПБ, згідно якої господарський суд ухвалює постанову про визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника у разі, якщо протягом 120-ти днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність зборами кредиторів не прийнято рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або прийнято рішення про перехід до процедури погашення боргів боржника.

Водночас приписи частини першої статті 130 КУзПБ не повинні застосовуватися суто формально та зводитися до підрахунку строків чи встановлення відсутності / наявності рішення зборів кредиторів про схвалення плану реструктуризації боргів боржника без дослідження господарським судом обставин справи, перевірки дотримання процесуальних гарантій реалізації прав і захисту інтересів сторін, а також з'ясування підстав для закриття провадження у справі, зокрема за частиною сьомою статті 123, частиною одинадцятою статті 126 КУзПБ.

У разі неподання до господарського суду протягом трьох місяців погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника суд через призму судового контролю повинен за своїм внутрішнім переконанням оцінити за наявними у матеріалах справи доказами причини неподання погодженого боржником і схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів, які можуть полягати за одних обставин у діях / бездіяльності кредиторів, за інших обставин – у діях / бездіяльності боржника. При цьому суд має враховувати добросовісність поведінки учасників провадження у справі про неплатоспроможність.

13 Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень – серпень 2025 року

До того ж добросовісність боржника – фізичної особи є визначальним критерієм для оцінки обставин і підстав, якими КУзПБ зумовлює вирішення судом питання щодо подальшого руху справи, зокрема закриття провадження про неплатоспроможність фізичної особи у випадках, передбачених статтями 123, 126, 128 цього Кодексу. Тому обставини, що свідчать про недобросовісну поведінку боржника, в сукупності з іншими обставинами справи підлягають врахуванню господарським судом як підстави для ухвалення рішення про закриття провадження у справі замість переходу до процедури погашення боргів боржника.

Водночас відсутність схваленого кредиторами плану реструктуризації боргів боржника протягом 120 днів з дня відкриття провадження у справі про неплатоспроможність (процедура реструктуризації боргів у справі триває вже понад два роки), безпідставне ухилення кредитора від прийняття рішення про схвалення чи відмову в схваленні плану реструктуризації боргів боржника, встановлення судом, що таке несхвалення плану кредитором не спричинене недобросовісною поведінкою боржника, а також відповідність умов плану реструктуризації боргів боржника вимогам статті 124 КУзПБ свідчать про наявність підстав згідно з положеннями частини першої статті 130 зазначеного Кодексу для визнання боржника банкрутом та введення процедури погашення боргів.

Детальніше з текстом постанови від 20.08.2025 у справі № 910/987/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129840846>.

Щодо виключення зі складу ліквідаційної маси майна, яке є єдиним місцем проживання сім'ї боржника

Частиною шостою статті 131 КУзПБ передбачено, що до складу ліквідаційної маси не включається житло, яке є єдиним місцем проживання сім'ї боржника (квартира загальною площею не більше 60 квадратних метрів або житловою площею не більше 13,65 квадратного метра на кожного члена сім'ї боржника чи житловий будинок загальною площею не більше 120 квадратних метрів) та не є предметом забезпечення, а також інше майно боржника, на яке згідно із законодавством не може бути звернено стягнення.

Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням боржника та інших учасників провадження у справі про неплатоспроможність виключити із складу ліквідаційної маси майно боржника, на яке згідно із законодавством може бути звернено стягнення, але воно є необхідним для задоволення нагальних потреб боржника або членів його сім'ї (частина перша статті 132 КУзПБ).

Отже, у процедурі погашення боргів боржника здійснюється формування ліквідаційної маси та вирішуються пов'язані із цим питання, зокрема: визначається майно боржника, яке підлягає реалізації у процедурі погашення боргів боржника; виділяється частка боржника із спільного майна у випадку включення до ліквідаційної маси майна, що є часткою боржника у спільній власності; встановлюються випадки невиключення майна до ліквідаційної маси; визначається порядок задоволення вимог кредиторів тощо (статті 130–133 КУзПБ).

Звертаючись до суду з клопотанням відповідно до статті 132 КУзПБ, заявник самостійно визначає підстави для виключення майна боржника із ліквідаційної маси. У свою чергу суд, розглядаючи зазначене клопотання, досліджує та встановлює ознаки / характеристики майна, за наявності яких його можна беззаперечно кваліфікувати як таке, що підлягає виключенню зі складу ліквідаційної маси боржника за правилами частин першої, другої статті 132 названого Кодексу.

Під час вирішення питання про застосування частини шостої статті 131 КУзПБ слід враховувати, що в спірних правовідносинах цей Кодекс підлягає пріоритетному застосуванню перед іншими нормами. У свою чергу КУзПБ має інше, ніж у сімейному, житловому законодавстві, визначення членів сім'ї. Тому під час застосування частини шостої статті 131 КУзПБ щодо 14 Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень – серпень 2025 року

визначення «членів сім'ї боржника» слід враховувати положення частини п'ятої статті 116 цього Кодексу, за якими до членів сім'ї боржника в обов'язковому порядку необхідно віднести його дітей (у тому числі повнолітніх), батьків та осіб, які перебувають під опікою чи піклуванням боржника, незалежно від того, що вони не проживають з ним спільно, не пов'язані спільним побутом і не мають взаємних прав та обов'язків.

У контексті наведеної умови для застосування у справі про неплатоспроможність фізичної особи особливостей, передбачених частиною шостою статті 131 КУзПБ, а саме умови існування у сім'ї боржника єдиного місця проживання (квартири або житлового будинку), судам у дослідженні цього питання потрібно виходити зі складу сім'ї боржника (фізичної особи) та, відповідно, враховувати за правилами цивільного, житлового та сімейного законодавства не лише майно, що належить безпосередньо боржнику – фізичній особі, а й майно, що належить членам сім'ї боржника та за своїми ознаками є (або може бути) місцем проживання (квартира або житловий будинок) сім'ї боржника.

Для дослідження та оцінки такого юридичного факту, як єдине місце проживання сім'ї боржника (квартири або житлового будинку), слід виходити також з положень статей 316 –319 ЦК України (щодо права розпорядження особою лише майном, що перебуває у неї на праві власності). Тому має враховуватися те майно, що перебуває у боржника та/або членів сім'ї боржника на праві власності, а якщо це частка відповідного майна, то потрібно ще й зважати на положення статті 47 (щодо норми жилої площі на одну особу – 13,65 квадратних метрів) та частини третьої статті 50 Житлового кодексу України (щодо вимог, що висуваються до жилих приміщень – недопущення заселення квартири, збудованої для однієї сім'ї, двома і більше сім'ями або двома і більше одинокими особами тощо).

Під час дослідження обставин єдиного місця проживання сім'ї боржника (квартири або житлового будинку) не може братись до уваги майно, що перебуває у боржника та/або членів сім'ї боржника на підставі іншого речового права, ніж право власності (оренда, найм, інші підстави для користування майном як місцем проживання сім'ї боржника тощо).

Водночас застосування частини шостої статті 131 КУзПБ до житла не виключає можливості застосування частини першої статті 132 цього Кодексу до суміжних об'єктів, які є функціонально пов'язаними із житлом та необхідні для задоволення потреб сім'ї боржника.

З огляду на принцип єдності об'єкта нерухомості та землі (стаття 120 Земельного кодексу України, стаття 377 ЦК України, з урахуванням правових висновків, викладених у постанові ВП ВС від 16.06.2020 у справі № 689/26/17) виключення земельної ділянки з ліквідаційної маси є виправданим, оскільки без неї житло втрачає свою житлову функцію.

Відмова в такому виключенні означала б надмірний формалізм, несумісний з нормами КУзПБ і стандартами ЄСПЛ.

Отже, під час вирішення питання про виключення зі складу ліквідаційної маси домоволодіння та земельної ділянки, на якій воно розташоване, підлягають застосуванню приписи частини шостої статті 131 КУзПБ до житлового будинку та частини першої статті 132 цього Кодексу – до земельної ділянки, що забезпечить баланс інтересів боржника і кредиторів, не порушить вимог, що передбачають процедуру формування ліквідаційної маси, умови та порядок виключення майна боржника з ліквідаційної маси.

Детальніше з текстом постанови від 03.07.2025 у справі № 916/2762/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128687649>.

Щодо затвердження плану реструктуризації боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з його виконанням, однак без врахування вимог конкурсного кредитора

Якщо після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність конкурсний кредитор не подав до попереднього засідання заяви з грошовими вимогами до боржника, господарський суд за результатами такого засідання повинен постановити ухвалу, якою, керуючись принципом судового контролю у справах про банкрутство (з огляду на пасивну поведінку боржника у вигляді ненадання ним вичерпної інформації про стан розгляду справи, в межах якої вирішено спір між боржником та його кредитором, та з урахуванням ролі арбітражного керуючого у цій категорії справ, наділеного КУзПБ відповідними повноваженнями щодо взаємодії з кредиторами боржника), зобов'язати керуючого реструктуризацією боргів боржника письмово повідомити кредитора (зазначеного боржником у заяві про відкриття провадження у справі) щодо правових наслідків неподання ним заяви з грошовими вимогами до боржника, що є порушенням вимог частини першої статті 45 КУзПБ.

Ураховуючи обізнаність боржника про наявність конкурсного кредитора, якого він зазначив у своїй заяві про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, а також володіння керуючим реструктуризацією боргів боржника інформацією про існування судового рішення про стягнення з боржника коштів на користь цього кредитора, суд першої інстанції з огляду на мету процедури неплатоспроможності у вигляді досягнення компромісу боржника з усіма його кредиторами щодо зміни способу та порядку виконання зобов'язань і відповідно до вимог частини першої статті 45 КУзПБ мав вжити заходів щодо інформування цього кредитора про існування справи про неплатоспроможність боржника та правові наслідки неподання ним заяви з грошовими вимогами до боржника.

Невжиття судом названих заходів і постановлення ухвал про затвердження плану реструктуризації боргів боржника та закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з його виконанням призвело до порушення права конкурсного кредитора на заявлення грошових вимог до боржника та вирішення питання про його права, адже суд визнав погашеними вимоги конкурсних кредиторів, які не були заявлені в установлений КУзПБ строк.

Детальніше з текстом постанови від 02.07.2025 у справі № 916/1736/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128775961>.

Щодо закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі частини одинадцятої статті 126 КУзПБ

Системний аналіз статей 116, 123, 124 КУзПБ свідчить, що проект плану реструктуризації боргів боржника набуває ознак власне плану реструктуризації боргів, який може бути поданий для схвалення зборам кредиторів, лише після включення до нього всіх передбачених законом обов'язкових положень, зміст яких має ґрунтуватися на компромісі між кредиторами і боржником щодо зміни способу та порядку виконання його грошових зобов'язань з урахуванням майнового стану та об'єктивних можливостей боржника.

За змістом частини восьмої статті 123 КУзПБ саме стосовно плану реструктуризації боргів боржника, що містить принаймні обов'язкові положення, визначені статтею 124 цього Кодексу, збори кредиторів приймають рішення про схвалення або відмову в його схваленні. Реалізація мети процедури реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність фізичної особи є можливою лише за умови, що боржник істинно бажає виконати взяті на себе грошові зобов'язання, але через певні майнові / фінансові причини не може їх виконати в повному обсязі.

З огляду на викладене та положення статті 116 КУзПБ можна висувати, що боржник повинен повно та всебічно сприяти кредиторам та керуючому реструктуризацією в установленні свого реального майнового стану, а також запропонувати обґрунтований та виконуваний проект плану реструктуризації своїх зобов'язань.

У справах про неплатоспроможність фізичних осіб існує ризик ігнорування боржниками мети і завдань процедури реструктуризації боргів, що може полягати у нерозробленні та неподанні на розгляд кредиторам проекту плану реструктуризації, наданні фіктивного (зазначенні вигаданих розмірів сум погашення чи інших відомостей) та невиконуваного плану реструктуризації, який не відповідатиме вимогам КУзПБ, пасивній участі боржника в цій процедурі.

Така поведінка може пояснюватись прагненням боржників спонукати кредиторів до відхилення такого плану (неприйняття рішення щодо його схвалення зборами кредиторів), що зі впливом 120 днів з дня відкриття провадження у справі (частина перша статті 130 КУзПБ) створює формальні підстави для переходу до процедури погашення боргів.

Водночас добросовісність боржника – фізичної особи є визначальним критерієм для оцінки обставин і підстав, якими КУзПБ зумовлює вирішення судом питання щодо подальшого руху справи, зокрема закриття провадження про неплатоспроможність фізичної особи у випадках, передбачених статтями 123, 126, 128 цього Кодексу.

Відсутність розробленого боржником реального й обґрунтованого проекту плану реструктуризації та його неподання на розгляд кредиторам свідчить, що мета процедури реструктуризації боргів, передбачена КУзПБ, не виконується, що унеможливорює перехід до іншої процедури (погашення боргів) у провадженні про неплатоспроможність фізичної особи, і такі дії боржника є підставою для закриття провадження у справі про банкрутство.

Зважаючи на те, що передбачене планом реструктуризації прощення 86 % кредиторської заборгованості боржника зводиться до порушення прав та інтересів кредитора в частині максимального задоволення визнаних судом грошових вимог до боржника шляхом справедливої реструктуризації заборгованості, а боржник, який є працездатною особою, не зазначив у плані можливих додаткових заходів для отримання більшого доходу, провадження у справі про неплатоспроможність підлягає закриттю на підставі частини одинадцятої статті 126 КУзПБ.

Детальніше з текстом постанови від 24.06.2025 у справі № 927/509/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128626690>.

Щодо закриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи на підставі частини сьомої статті 123 КУзПБ

Окрім загальних підстав закриття провадження у справі про банкрутство, встановлених частиною першою статті 90 КУзПБ (з урахуванням статті 113 цього Кодексу тією мірою, якою вони можуть стосуватися боржника – фізичної особи), суд відповідно до частини сьомої статті 123 КУзПБ також приймає рішення про закриття провадження у справі за клопотанням зборів кредиторів, сторони у справі або з власної ініціативи, якщо, зокрема, боржником у декларації про майновий стан зазначена неповна та/або недостовірна інформація про майно, доходи та витрати боржника та членів його сім'ї, якщо боржник упродовж семи днів після отримання звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки такої декларації не надав суду виправлену декларацію про майновий стан з повною та достовірною інформацією щодо майна, доходів та витрат боржника та членів його сім'ї.

При цьому певні неточності в декларації про майновий стан не можуть слугувати підставою для відмови у відкритті провадження у справі про неплатоспроможність або закриття провадження у такій категорії справ, оскільки законодавець надав боржнику можливість подати виправлену декларацію.

Конструкція частини сьомої статті 123 КУзПБ побудована як безумовний захід відповідальності боржника за дії на шкоду кредиторам, а тому не передбачає альтернативного вирішення та необхідності з'ясування мотивів боржника – фізичної особи в разі встановлення відповідних фактів господарським судом. До того ж розширене коло ініціаторів застосування 17 Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень – серпень 2025 року

зазначеної норми КУзПБ та відсутність процесуальних обмежень щодо її реалізації на всіх стадіях справи про неплатоспроможність фізичної особи забезпечують невідворотність такого наслідку очевидно недобросовісних дій боржника.

Поряд з наведеним процедура реструктуризації боргів боржника є першим, обов'язковим та пріоритетним етапом справи про неплатоспроможність фізичної особи, під час якого боржник може реалізувати право на зміну способу та порядку сплати боргів з урахуванням його можливостей і намірів щодо розрахунку з кредиторами, маючи гарантії залишення частини доходу на задоволення побутових потреб, а також може отримати прощення (списання) кредиторських вимог чи їх частини.

За такого підходу в судових процедурах неплатоспроможності фізичної особи скористатися правом на реабілітацію, зокрема у спосіб, що певною мірою утискає інтереси кредиторів, заслуговує лише сумлінний боржник, інше б суперечило принципу добросовісності, який ґрунтується на приписах статей 3 та 13 ЦК України, згідно з якими дії учасників правовідносин мають бути добросовісними (пункт 6 частини першої статті 3 ЦК України), тобто відповідати певному стандарту поведінки, що характеризується чесністю, відкритістю і повагою інтересів іншої сторони договору або певного правовідношення.

КУзПБ установлює спеціальні вимоги щодо добросовісності боржника – фізичної особи як запоруки досягнення компромісу між сторонами стосовно погашення боргів, що має ґрунтуватися на поступках кредиторів та сумлінній співпраці боржника з керуючим реструктуризацією і кредиторами, а також на його відкритій взаємодії із судом, яка полягає у добросовісному користуванні процесуальними правами та сумлінному виконанні процесуальних обов'язків.

Тому виявлення неповноти та недостовірності інформації, наведеної боржником у декларації про його майновий стан (відсутність згадки про права власності на об'єкти незавершеного будівництва за членами сім'ї боржника, зобов'язання членів сім'ї боржника, наявні у них транспортні засоби, корпоративні права), зазначення про такі обставини в клопотанні керуючого реструктуризацією боргів боржника про закриття провадження у справі, ухвалення зборами кредиторів за таких обставин рішення про закриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника з відхиленням рішення про визнання боржника банкрутом і перехід до процедури погашення боргів, неодноразове внесення виправлень до декларації про майновий стан боржника, зокрема і поза межами семиденного терміну, імперативно встановленого законодавцем в пункті 1 частини сьомої статті 123 КУзПБ, і, власне, неодноразове здійснення керуючим реструктуризацією перевірки цих декларацій доводить недобросовісну поведінку боржника, відсутність доказів сумлінного виконання ним своїх обов'язків у справі, що є підставою для закриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника відповідно до названої норми КУзПБ.

До того ж передбачене в запропонованому боржником плані реструктуризації боргів прощення (списання) майже всієї суми визнаних судом у справі грошових вимог кредиторів свідчить про невідповідність його умов вимогам законодавства, оскільки вказує на ознаки ухилення боржника від виконання зобов'язань, який фактично має на меті не реструктуризацію боргів перед кредиторами, як встановлює закон (стаття 124 КУзПБ), а фактичне списання заборгованості перед кредиторами, що додатково доводить зловживання боржником правом на доступ до суду зі зверненням із заявою про неплатоспроможність, ігнорування ним мети і завдань процедури реструктуризації боргів.

Детальніше з текстом постанови від 01.07.2025 у справі № 902/1288/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128721761> (також див. постанови від 30.07.2025 у справі № 903/794/24, від 13.08.2025 у справі № 918/905/23).

Дайджест № 4/2025 правових позицій судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС (актуальна судова практика у справах про неплатоспроможність фізичних осіб). Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень – серпень 2025 року / упоряд. управління забезпечення роботи судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС. Київ, 2025. 19 с.

19 Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень – серпень 2025 року

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

fb.com/supremecourt.ua

[**t.me/supremecourtua**](https://t.me/supremecourtua)